

Το σημερινό αφιέρωμα της Ουτοπίας, με θέμα *Ρεαλισμός, Κινηματογράφος και Εθνολογία*, επιχειρεί να διερευνήσει ζητήματα που έχουν απασχολήσει ελάχιστα την εγχώρια κοινωνική έρευνα ενώ η βιβλιογραφία γύρω από αυτά είναι ιδιαίτερα πενιχρή. Ο ρεαλισμός τόσο ως κατηγορία και μορφή αναπαράστασης στην τέχνη και το θέαμα όσο και ως αντίληψη με σημαντικές φιλοσοφικές βάσεις, συνδέθηκε εξ αρχής με τον κινηματογράφο και τη φωτογραφία. Ο ρεαλιστικός χαρακτήρας των νέων μέσων συντέινει, στην ουσία, σε μία κατασκευή της πραγματικότητας με ποικίλες ιδεολογικές και πολιτικές παραμέτρους και όχι απλά σε μια απεικόνισή της. Τα νέα μέσα έκφρασης είχαν την ικανότητα να αναπαριστούν την πραγματικότητα καλύτερα από οποιοδήποτε άλλο μέσον, με αποτέλεσμα να ταυτιστεί η αναπαράσταση της πραγματικότητας με την πραγματικότητα της ίδιας της αναπαράστασης. Από την άλλη μεριά η Κοινωνική Ανθρωπολογία, επιστήμη που αναπτύσσεται ιδιαίτερα στον αιώνα των άκρων, τον 20ό αιώνα, όταν αποτινάξει το αποικιακό παρελθόν της, συνδιαλέγεται γόνιμα με τα μέσα της κινηματογραφικής και της φωτογραφικής αναπαράστασης επιχειρώντας να κατανοήσει, χωρίς να παρανοήσει, διαφορετικούς πολιτισμούς, συνήθως εξαρτημένους από το κυρίαρχο δυτικό παράδειγμα.

Τα άρθρα του αφιερώματος καλύπτουν ένα σύνολο θεμάτων:

- Τον τρόπο με τον οποίο ο κινηματογράφος ταυτίστηκε με το ρεαλισμό και διαμορφώθηκε ως νέα τέχνη στο πλαίσιο της σοβιετικής πρωτοπορίας των δεκαετιών 1920 και 1930 και του ρηξικέλευθου έργου του Λεβ Κουλεσόφ, έτσι όπως αναλύεται από έναν άγνωστο στο ελληνικό κοινό γάλλο μαρξιστή θεωρητικό του κινηματογράφου, τον Αμενγκουάλ (άρθρο του Β. Αμπεγκουάλ).
- Τις αντιλήψεις των Μπένγιαμιν και Μπαρτ, που, αν και εκκινούν από διαφορετικές αφετηρίες, αποκαλύπτουν ένα κοινό ενδιαφέρον για την πολιτισμική σπουδαιότητα της φωτογραφίας και την άμεση συσχέτισή της με την ιστορία. Αναδύεται, έτσι, μέσω των αναλύσεων των φωτογραφιών, μια διστυπότεστη στιγμή ιστορικής συναισθήσης, μια στιγμή που βρίσκεται ταυτόχρονα και στο παρόν αλλά και στο παρελθόν (άρθρο των Τ. Δαντ και Γ. Γίλλοχ).
- Τις προσπάθειες της σουρεαλιστικής πρωτοπορίας μέσω του κινηματογράφου να διαχωριστεί από το κυρίαρχο αφηγηματικό παράδειγμα του αμερικανικού κινηματογράφου και την αποτίμηση του εγχειρηματός τους (άρθρο του Χ. Δεμεντζόπουλου).
- Τον τρόπο που λειτουργεί ο κινηματογράφος της Κούβας, μέσα από το πρόταγμα του ρεαλισμού, τόσο στους δημιουργούς όσο και στο κοινό του, το οποίο καταφεύγει στις κινηματογραφικές αναπαραστάσεις που του προσφέρονται από τις ταινίες ως μέτρο σύγκρισης και σημείο αναφοράς της κοινωνικής του πραγματικότητας (άρθρο του Δ. Κερκινού).
- Τον τρόπο που λειτουργεί διαδραστικά στην Ινδία ο κινηματογράφος ως βιομηχανική και πολιτισμική επιχείρηση, σε σχέση με ένα ενεργό κοινό, αναδεικνύοντας πα-

ντελώς διαφορετικές αντιδράσεις, συμπεριφορές και κοινωνικές στάσεις από το αντίστοιχο δυτικό κοινό (άρθρο της L. Sripinas).

- Τον ρόλο της Φωτογραφίας στην εθνογραφική επιτόπια έρευνα καθώς και θέματα που αφορούν τη Φωτογραφία ως μορφή αναπαράστασης μέσα από την επιτόπια εθνογραφική έρευνα στην έρημο Καλαχάρι, την υποκειμενικότητα του ερευνητή και τα θέματα δεοντολογίας και αναπαράστασης που προκύπτουν (άρθρο του D. Crowe).
- Τέλος, τη σύντομη παρουσίαση του έργου ενός από τους μεγαλύτερους ανθρωπολόγους κινηματογραφιστές του 20ού αιώνα, του Ζαν Ρους (άρθρο της E. Bickerton).

Τα κείμενα του αφιερώματος επέλεξε και επιμελήθηκε ο Χρήστος Δερμεντζόπουλος.

Συνεχίζοντας τη συζήτηση για τις φιλοσοφικές συνέπειες των θεωριών του Αϊνστάιν, στο τεύχος αυτό δημοσιεύονται δύο μελετήματα: Από τον χώρο και τον χρόνο στον χωρόχρονο (B. Καρακώστας), και φιλοσοφικές και φυσικές προσεγγίσεις του χρόνου στους Χέγκελ και Χούσερλ (Δ. Αθανασάκης).

Επίσης στο σημερινό τεύχος δημοσιεύονται επίκαιρα άρθρα για την κρίση στην παιδεία, για τις απειλές των ΗΠΑ προς το Ιράν με πρόφαση τα υποτιθέμενα πυρηνικά του, για τις υποκλοπές και τη σύγχρονη αντιτρομοκρατική πολιτική και, τέλος, για το Συνταγματικό Δικαστήριο. Στις σελίδες της Ποίησης, τις οποίες επιμελείται ο Αντρέας Παγουλάτος, δημοσιεύονται ποιήματα του Μπρεχτ σε νέα μετάφραση. Τέλος, όπως πάντα, το χρονικό του βιβλίου.

Το σημερινό τεύχος εικονογραφείται με έργα από γυναίκες σουρεαλίστριες, επιλεγμένα από τη ζωγράφο Μαρία Κοκκίνου.

... Η ιστορία των γυναικών καλλιτεχνών που συνδέθηκαν με τον σουρεαλισμό είναι πιο σύνθετη και πιο οδυνηρή απ' όσο η λίστα των ονομάτων τους θα μπορούσε να υποβάλει. Είναι η ιστορία μιας ομάδας γυναικών που τόλμησαν να αμφισβητήσουν τις συμβάσεις της ανατροφής τους, που προσπάθησαν να ταιριάξουν τις ιδέες τους με τη ζωή τους, που πήραν το δύσκολο μονοπάτι της καλλιτεχνικής ωριμότητας, σε μια εποχή που στις Εικαστικές Τέχνες πολύ λίγοι ρόλοι υπήρχαν γι' αυτές και η ενθάρρυνση για τη δημιουργία μιας καλλιτεχνικής ταυτότητας ήταν πολύ μικρή...

Whitney Chadwick,
Women Artists and the
Surrealist Movement